

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru mobarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiu, str. măcelarilor 45;

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Tot la chestia „Băncei culturale”.

Ideia înființării „Băncei culturale” este născută din necesități. Pentru că oricine cunoaște cât de puțin lipsurile și mijloacele noastre culturale, va trebui să conceadă, că mijloacele ce ne stau la dispoziție, departe sunt de a ajunge spre acoperirea și numai a celor mai arzătoare lipuri.

Trebuesc deci căutate mijloace bănești noi. Dar de unde să le iei? Izvoarele din cari am luat până acum și luăm mereu spre acoperirea lipurilor noastre, deși nu-s săcate, întrebuințate ca până aci, mai mult nu pot să presteze. Iar lipsurile cresc mereu. Și dacă izvoarele de până aci nu-s deajuns spre acoperirea lor, de sine înțeles, că trebuie căutate mijloace noi.

Dar unde poți afla aceste mijloace? Dela colecte, — după experiențele de până acum — nu poți aștepta mult. Statul nu ne vine în ajutor. Prin urmare, nu ne rămâne alta, decât să încercăm a trage din izvoarele ce ne stau la dispoziție tot mai mult câștig, — să tragem din ele câștigul cel mai mare posibil.

Bisericele și școlile săsești au a mulțami existența și subsistența lor în mare parte munificenței institutelor de credit săsești, precând ale noastre nu prestează pentru scopuri bisericesti și școlare mai nimic. De aceea biserica noastră e nevoită să-și caute și să afle înșiși mijloacele de existență.

Averea noastră principală bisericască constă, dupăcum să știe, în bani și hârtii de valoare. Acestea însă în modul dupăcum s'au fructificat până acum, abea aduc 4 până la 5 procente, precând multe bănci, mari și mici, înființate mai de demult, sau în timpul mai nou, aduc după capitalele lor câte 8, 10 și mai multe procente. Ce eră mai natural, decât să se impună de sine întrebarea: Ei bine, nu este oare posibil să tragem și noi mai mult folos după bănișorii nostri? Suntem noi siliți să fim pururea tributarii altora? Și nu să poate oare, ca să manipulam noi banii nostri, așa cum îi manipulează băncile?

Judecând întrebarea aceasta din multe și osebite puncte de vedere, în cele din urmă omul trebuie să vină la răspunsul: că da, să poate. Numai trebuie căutate și aflate condițiile între cari să se poată întrebuința averea bănească a bisericei în mod mult mai priincios pentru biserică, condițiile, cari să asigure bisericei un venit mult mai mare din bănișorii ei.

Urcarea venitului și respective a profitului în mod mai însemnat nu poate urmă, decât numai manipulându-se banii astfel, cum să manipulează la bănci. Nu elocarea banilor pre lângă camete mari, ci învârtirea și utilizarea lor din cât numai să poate mai de multeori la an, asta trebuie să formeze baza realizării câștigului. Asta însă o poate

face numai o bancă, înființată după toate formele.

Acuma să naște întrebarea, dacă oare biserica, ca atare, este în drept să formeze o astfel de bancă? Pentru că, lucru de sine înțeles, biserica nici când nu să va transforma înșiși în bancă.

Răspunsul la întrebarea de mai sus, după părerea scriitorului acestui articol — este că „da”. Pentru că deși canoanele opresc pe preoți dela neguțatorii și cămătării, biserica, ca atare, poate fi proprietară de case, moșii, fabrici și de orice întreprindere de câștig. Biserica, spre a să putea susține și desvoltă, ca ori și ce corporațiune, are lipsă de mijloace materiale; de aceea și este în drept a și le procură.

Biserica astfel poate fi ea înșiși proprietara unei bănci, fundate a-nume cu scop de câștig. Dar nici na este de lipsă, ba chiar nici consult, ca biserica înșiși și sub propria ei firmă să înființeze bancă. Ci este deajuns, dacă banca să va înființă de oameni de ai bisericei, deplin încrezuți, ca fundatori. Dacă direcțiunea băncii să va formă iar numai din oameni încrezuți ai bisericei. Dacă statutele să vor compune astfel, încât ele de o parte să asigure pentru totdeauna influența hotărâtă a bisericei asupra conducerii și manipuleării băncii, iar de altă parte, ca tot profitul net ce să va realiza să intre în favorul bisericei. În fine, dacă să vor lua cautelele de lipsă, ca biserica să poată exercia un control sever asupra cursului și manipulațiunilor băncii, — precum și ca banca cu timpul să nu poată fi întrăinată dela biserică.

În vederea pericolului acestuia, în urmă amintit, și pentruca banca să nu poată fi cu timpul înstrăinată dela biserică, va fi poate bine, ca ea să nu fie înființată ca societate pe acții, ci ca însoțire comercială, cu număr restrâns de participanți, cum este bunăoară casa de păstrare din Sibiu.

Iar în ceea ce privește activitatea, și respective operațiunile băncii, ea ar fi să se ocupe mai mult numai cu reescompt și — succedându-i aș procura fondurile necesare — cu edarea de scrisuri fonciare. În acest mod apoi banca din nou înființând, de o parte nu ar face concurență băncilor românești existente, de altă parte ar operă cu siguranță deplină și cu o regie minimală. Astfel de exemplu vedem, cum filiala băncei austro-ungare din Sibiu, operează cu un personal de vre-o patru-cinci indivizi, și învârtește multe milioane la an, precând băncile noastre, chiar și cele mai mici, hrănesc o mulțime de oficianți, cari pe lângă salariul lor, mai reduc titlul de tantieme venitele băncilor la cari sunt aplicați. Vina nu este a oficianților, ci a sistemului greoi și birocratic introdus la ele.

Am zis, că banca culturală nu va face concurență băncilor românești existente. Și o repet această, indicând la împrejurarea, că ea să va mărgini la operațiuni curat de credit și la emitere de scrisuri fon-

ciare, prin urmare nu va face concurență băncilor noastre existente pe acel teren, pe care ele ar trebui să-l îmbrățoseze, dar spre dauna neamului nostru nu-l îmbrățișează, — înțeleg, pe terenul întreprinderilor comerciale.

Pe acest teren nu se mișcă nici una din băncile noastre. Vedem însă cum firme străine și venetice copleșează și cele mai ascunse plaiuri românești. Și unde de mii de ani sună doina străbună, astăzi nu te mai poți înțelege cu oamenii pe românește. Astfel în părțile Petroșeni-lor, în comitatul Hunedoarei, ba chiar și pe aici pe la noi, pe plaiurile dela Râul-Sadului și pe aiurea. În frunțașă comună Avrig străinii au deschis două tăeturi de lemne în pădurile seculare românești. Evreii au înființat o fabrică de sticlă. Sașii înființază de nou un sanatoriu. Și ca să fie societatea deplină, un magnat maghiar a luat în arândă vânatul și a umplut pădurile de lacăi și veghetori, iar bietul țaran român a ajuns genat și strâmtorat pe teritoriul său și cu vreme va trebui poate să ia lumea în cap.

Dar acestea toate nu le văd băncile noastre existente. Nu le văd ceia-ce se cred chemați de a conduce destinele poporului. Aci ar fi locul, unde băncile românești să pună umărul și să ajute, ba să și previe. Ele ca mai inițiate în ale comerțului ar trebui să se ocupe mai mult cu afaceri de întreprinderi comerciale, lăsând terenul mai liniștit al escomptului și al emiterii de scrisuri fonciare și altor hârtii de valoare „Băncei culturale”. Astfel apoi nu s'ar produce concurență, ci din contră, cu toții ar lucra pe diferite terene în armonie spre binele și înaintarea neamului și a bisericei.

Sibiu, la 6 Iunie n. 1908.

Un membru al sinodului arhidiecezan.

Procesul cu Grecii, purtat din partea Românilor gr. ort. din Budapesta, pentru a li-se recunoaște dreptul de conproprietate, cu privire la biserica grecească română din Budapesta, a fost judecat Vineri la tribunalul regesc din Budapesta. Cererea Românilor a fost respinsă, în urmare Grecii au rămas singurii proprietari ai bisericii. S'a anunțat apel la tabla regească.

Dela seminar. Încheierea anului școlar 1907/8 la seminarul pedagogic-teologic „Andreian” se va face Sâmbătă în 31 Maiu (13 Iunie) prin săvârșirea sf. liturgii și rugăciunea de mulțumită, precum și parastas pentru odihna sufletului fericitului în Domnul marele arhiepiscop-metropolit Andreiu baron de Șaguna. După serviciul divin la 10 ore și jumătate a. m. în sala institutului pentru festivități se va ținea o vorbire ocațională de prof. Dum. Comșa, se vor executa 2 cântări corale și se vor ceti clasificățiunile.

Gratuitatea învățământului popular.

Proiectul de lege al ministrului de culte, conte Apponyi, prezentat dietei în chestia instrucțiunii gratuite în școlile populare, e următorul:

1. §. Atât învățământul zilnic în școlile de stat, comunale și confesionale, cât și învățământul din cursurile de repetiție, va fi cu totul gratuit, astfel, că în aceste școli populare nu se va plăti nici didactru și nici taxa de 30 fileri stabilită în §. 10 al articolului de lege XLIII. din 1891 (pentru fondul de pensie al învățătorilor).

În toate aceste școli se va plăti cel mult taxa de 50 fileri, ca taxă de înscriere din partea fiecărui elev primit în școală, cu condiția, ca această sumă să se întrebuințeze pentru înmulțirea bibliotecii speciale a copiilor și a învățătorilor. Copiii, cari își vor legitima starea de sărăcie, vor fi scutiți și de plățirea acestei taxe. În cursul de repetiție și în școala economică populară nu se va plăti nici taxa de înscriere.

2. §. După elevii școalelor populare, comunale și confesionale, statul în senzul alineatului prim al paragrafului 10 din articolul XLIII. din 1891 va plăti ca recompensă în favorul institutului general pentru pensionarea învățătorilor, până la o nouă stabilire a legislației, suma anuală de 700.000 cor.

3. §. La rugarea susținătorilor de școle, comunale și confesionale, statul dă despăgubire pentru micșorarea de venit, pe care o aduce cu sine gratuirea învățământului, când această lege intră în vigoare, pentru toate școlile existente, cari au satisfăcut cerințelor articolului de lege școlar din 1907. Suma de despăgubire pentru o școală însă nu poate întrece suma, care ar corespunde acelei taxe de primire, pe care ar aduna-o școala respectivă, socotind asupra fiecărui copil obligat de a merge la școală 15 cor. ca didactru, iar 1 cor. ca taxă de înscriere. În fiecare școală populară, comună și confesională, care pe baza legii actuale are ajutor de stat, fără deosebire, că ajutorul de stat sub ce titlu se dă, au valoare a cele dispoziții ale articolului de lege școlar din 1907, cari stabilesc condițiunile ajutorului de stat dat sub titlul întregirii plății învățătorului și pretensiile legale ale acesteia. Mai ales în privința încuviințării denegării sau detragerii ajutorului de stat, cerut pe baza legii actuale, fără considerare, dacă ajutorul de stat servește la întregirea competențelor învățătorului, sau la acoperirea necesităților școlii (§. 5), se vor aplica acele dispoziții ale articolului citat, cari să refer la încuviințarea și retragerea ajutorului de stat cerut sub titlul întregirii plății învățătorului, în deosebi scoțând la iveală, că în senzul dispoziției cuprinse în paragraful 12-lea al legii amintite, cererea unei comune, care n'a aruncat darea școlară de 5 procente, concesionată prin §-ul 35 al articolului de lege XXXVIII. din 1868, sau nu a exhauiat-o, mai departe cererea acelei confesiuni, ai cărei membri, pentru susținerea școlii confesionale n'au dat cel puțin o contribuție echivalentă cu 5 procente din darea de stat, nu se poate lua în desbatere.

§. 5. Referitor la taxele de primire și didactru, cari până acum s'au întrebuințat în folosul salariilor învățătorului, rebonificația, care în înțelesul acestei legi se cuvine drept despăgubire, se face conform §. 31 din art. de lege XXVII. din 1907. Ca basă la stabilirea despăgubirii servește salariul garantat învățătorilor în procesul verbal despre salare și în tabela taxelor. Ca despăgubire pentru taxele de primire și didactru, cari nu se țin de salariul învățătorilor, servește de asemenea ca ajutor de stat suma ce corespunde mediei sumelor preliminate în bugetul școlar din 1905—1906, 1906—1907 și 1907—1908 al respectivei școle ca venit sub titlul acestor taxe. Stabilirea aceasta se va face prin comisiunea administrativă, iar mini-

strul cultelor va lichida suma de despăgubire, sub titlul de ajutor de stat, la mâna scaunului școlar al respectivei școli. Modalitățile procedurii, ministrul le va stabili după ascultarea autorităților superioare bisericești, pe cale de ordinațiune. Rugărilor în privința despăgubirilor de diacru trebuie înaintate de către eforia școalelor comisiei administrative cel mult până la 30 Septembrie 1910.

§. 6. După intrarea în vigoare fiecare școală confesională despre care se constată, că afară de taxa de înscriere de 50 fileri, mai încasează și alte taxe, se va amonita, și dacă în timp de 6 luni nu pune capăt acestei ilegalități, se va închide, iar susținătorii respectivei școale confesionale își vor perde pentru totdeauna dreptul de a mai susține școli.

§. 7. Fiecare susținător de școală se obligă, ca după isprăvirea celor 6 cursuri ale școlii primare să dea elevilor testimentiu compus în limba maghiară și scutit de timbru. Are însă dreptul, ca pe lângă limba maghiară să scrie testimentiu și în limba de propunere a respectivei școale, în mod paralel. Tot asemenea trebuie să se dea testimentii și absolvenților cursului de repetiție. Directorul școlii respective e obligat a scrie aceste testimentii fără nici o taxă și trebuie să le înainteze autorităților administrative locale spre legalizare. Școalele sunt obligate să poarte un registru despre elevii cari au absolvat cele 6 cursuri și despre testimentii date. Registrul de asemenea trebuie condus în limba maghiară, dar pe lângă limba maghiară se poate folosi în mod paralel și limba de propunere. Formula testimentii și a registrelor o stabilește ministrul de culte și instrucțiune publică.

8. Legea aceasta în ce privește școalele primare de stat va intra în vigoare la 1 Septembrie 1909, iar cu privire la școalele primare confesionale în 1 Septembrie 1910.

§. 9. Cu executarea legii acesteia se încredințează ministrul de culte și instrucțiune publică și ministrul de finanțe.

*

Proiectul acesta de lege a trecut prin comisiunea școlară și cea financiară, cari și-au prezentat dietele rapoartele asupra lui. Una a întregit proiectul cu dispoziții, că din bibliotecile școalelor să fie scoase cărțile de conținut periculos și contrar statului, iar în scopul acesta inspectorii de școale să fie împuterniciți a controla bibliotecile, iar cealaltă a mai făcut adaosul, ca închiderea școalelor, cari nu se vor conforma acestei legi, să se facă numai după ascultarea superiorității respective confesionale. În dietă discuția asupra proiectului de lege se va începe probabil astăzi, Mercuri.

Legea apropiatăunei.

(Fine.)

Pe viitor se poate întâmpla deci, ca un ministru să dea o asemenea ordinațiune și apoi să vedea pe un Ugron Gábor, ori pe un Nagy Dezső stând în temniță, fiindcă a înjurat guvernul. (Ilaritate).

Eu, on. cameră, sunt convins, că un stat în care constituția rezervă o basă legală pe seama unui asemenea absolutism al puterii executive, nu poate fi considerat ca stat de drept, ci el este și va rămâne cea mai urâtă specie a statului polițial. (Așa-i! în centru).

Și nu e desigur, că în privința acesteia puterea alcătuitoare de drept este identică cu puterea executivă, ci voiți, ca în senzul noile penale celei nouă, autoritățile administrative să le mai înzeștrăți și cu puterea de agrație. Într'un stat de drept e frumos aceasta — numai cât nu se va afla nimenea, care să ne îndivieze pentru el.

Orice stat cultural depinde de patru condițiuni, însă în Ungaria toate patru ne lipsesc. Prima condiție e, ca împlinirea necesităților și stăpânirea statului să nu se valideze în mod absolutistic, ci pe cale legală. Urmarea acesteia ar fi, ca funcționarii să nu fie stăpânii, ci slugile statului.

B. Brediceanu: Da, să fie slugile poporului!

Dr. A. Vlad: A doua consecvență ar fi, ca clasa de mijloc, sau mai bine zis, clasa domnitoare, căci o astfel de clasă există și va exista pretutindenea — să nu exercite conducerea aceasta pe baza privilegiilor, ci aceasta să o considere ca un eflux natural al superiorității culturale și morale.

Și cum stăm noi în privința aceasta? Despre comitat vă place a zice, că e un teritor autonom, și mai ziceți că e o fortăreață a constituțiunei. După pă-

rerea mea, dacă judecăm într'adevăr fără preocupățiune serviciile ce ni-le oferă comitatul, trebuie să recunoaștem, că corporațiunile acestea autonome, departe de a fi fortărețe constituționale, sunt numai niște manifestații ale domniei staturilor. (Contestări în stânga). Da, hotărât că așa este, de oarece din congregație, care nici în sus nici în jos nu dispune de independența recerută, — sunt deschise păturile largi ale poporului, căci în urma virilismului și a censului deosebit poporul nu e reprezentat aproape de loc.

Dar voi merge și mai departe. Chiar și acolo, unde membrii congregaționali sunt aleși, în urma sistemului electoral nu reprezintă poporul. Doar e notorietate publică, că în vreme ce membrii parlamentului în mare majoritate sunt 48-iști, pe cari poporul îi alege, — în comitate și acum 67-iști sunt în majoritate. Aceasta e cea mai mare contradicție.

E incontestabil, că greșeala e de a se căuta în sistemul și procedura electorală. Acestea împiedecă validitatea adevăratei voinți a poporului; și vă mai întreb, poate-se vorbi de o autonomie comitatensă, când aceasta depinde atât de mult de guvernul central?

Voința guvernului central la noi o reprezintă comitele suprem, și știm cu toții, că dânsul făcând uz de drepturile sale cardinale, alege de funcționar pe cine voește.

Admit, că poate funcționa comitatul ca corporațiune autonomă, ba poate fi chiar și garanță constituțională, până când nu ajunge în coalisie cu guvernul central. Însă îndată ce voința guvernului central, voința minist. se schimbă, în momentul acela el poate face cu totul iluzorie autonomia și își poate validă voința sa pe întreaga linie. Spiritul acesta domnește în toate oficiile.

Dacă vom lua acum în considerare, că oficiile comitatense nu sunt nobile oficiuri, ci pur și simplu numai niște sinecure pe seama flămânzilor, ne vom convinge ușor, că starea actuală e insuportabilă.

Admit, că vor fi și abateri, cu toate acestea însă s'ar putea zice, că avem de a face cu un simptom regnicolar, căci în 90 procente ale comitatelor stările sunt așa dupăcum le-am arătat. Deci până când nu vom asigura independența comitatelor și până când nu se vor împărtași de binefacerile autonomiei și straturile largi ale poporului — despre autonomie în adevăratul înțeles al cuvântului nici vorbă nu poate fi. Căci cum ni-se înfățișează lucrurile astăzi? Așa, că guvernul nu numai virilismul voește să-l păstreze și pe mai departe, ci nici chiar reforma electorală nu voește să o extindă și asupra municipiilor, așa încât ne va fi dat să vedem absurditatea, că aceia cari au cuvânt în afacerile țării întregi, vor fi cu totul excluși din corporațiunile autonome comitatense.

Chiar din motivul acesta cred eu, că constituției noastre actuale îi lipsește a doua condiție a unui stat cultural, adică condiția, ca administrația și legislația să se facă sub influința maselor mari ale poporului. Știm, că guvernul actual a luat în program lărgirea dreptului electoral — doar aceasta era o condiție cardinală a pactului — însă pas de pas ni-e dat să vedem, cum încearcă să paralizeze pe întreaga linie influința maselor. (Mișcare).

C. Brediceanu: Nu pentru popor, ci pentru stăpânire voesc astia să creeze reforma electorală!

Dr. A. Vlad: A treia condițiune a unui stat de drept, respective stat cultural, care condițiune de asemenea ne lipsesc e, că mulțimea cea mare a poporului nu trebuie stoarsă numai cu dările, ci și bunăstarea ei culturală, economică și morală trebuie promovată prin instituțiuni corăspunzătoare. Așa cred, că pe terenul acesta abia se face strictul necesar, căci pe seama mulțimei până acum abia au rămas fărăamiturile. Un oare care ministru, fiind vorba de unele poziții ale bugetului cu privire la ajutorarea naționalităților, s'a referit la acțiunea ruteană și cea din nordul Ungariei.

Doar e știut de toți, că un gospodăru bun grijește până și de vitele sale; de ce nu s'er îngrijii deci și statul în interesul seu propriu de susținerea maselor lipsite de mijloace?

Așa cred, că statul n'a trecut de loc peste marginile celor mai elementare pretențiuni, când s'a îngrijit, ca contribuabilii aceia să poată trăi și să nu ajungă la sapă de lemn.

A patra condițiune a statului cultural e, că dacă într'un stat locuiesc mai multe naționalități, acolo trebuie să domnească egalitate deplină. Dacă vom privi din punctul acesta de vedere stările dela

noi, vom vedea, că la 1868 s'a adus așa numita lege despre egala îndreptățire a naționalităților, despre a cărei aplicare și executare însuși dnul ministru Iuliu Andrássy a declarat, vorbind despre ordinațiunea dela Sopron, că față de prietenii cei buni se va aplica, însă ceea ce conde pe seama Germanilor din Sopron, nu va conde eventual pe seama Românilor sau a Sârbilor.

Kmety K.: N'a zis așa.

Dr. A. Vlad: Mă rog, eu înțelesul acesta l-am atribuit cuvintelor dlui ministru, și ori-cine va judecă, nu numai cele spuse de dsa în cameră, ci și declarațiunile sale de prin ziare, nu le va putea da alt înțeles. Vedem așa dară, că însuși ministrul, organul suprem al puterii executive, declară, că executarea legilor constituie un favor. Dați-mi voe dlor, dar eu sunt pe deplin convins, că nu poate fi dreaptă o interpretare, care față de prieteni permite aplicarea legilor, iar față de dușmanii închipuiți nu. (Sgomot).

Veți conde și dvoastră, că într'o țară în care un bărbat de stat face o asemenea declarațiune, respectul legilor nu stă tocmă pe un pedestal înalt.

Voi merge însă și mai departe. Afirm fără nici o teamă de a fi desavuat, că cu toate că legea de naționalități garantează egalitatea de drept, dsa nu execută în mod consecvent principiul acesta nici chiar în cadrele unității de stat și a uniformității administrative. Și cu durere trebuie să constat, că în loc să se aplice după dreptate evoluție, să ne fi adus mai aproape de egalitatea de drept, pe care o pretindem și o vom pretinde mereu, căci Ungaria numai astfel se va putea susține, dacă ne vom baza pe principiul egal-îndreptățirii, zic, în loc de toate acestea, am ajuns la deplina neegalitate. Eu vă spun hotărât, că dacă voiți într'adevăr să mulțămii naționalitățile, dacă dvoastră voiți pacea în mod sincer, atunci nu vă rămâne altceva, — evoluțiunea și cruda necesitate vă va constrânge să pășiți pe terenul egalității de drept, iar pe terenul acesta veți găsi pacea pe lângă păstrarea integrității nestrîmbite a statului. Pe terenul acesta, da, însă pe terenul neegalității și a despoierii de drepturi, nici odată, dar nici odată.

Douăzeci și cinci de mii de Italiani au adevărate privilegii în Fiume față de masele mari, față de milioanele pe cari le reprezentăm noi. Dacă integritatea statului nu e periclitată prin faptul, că în autonomia orașului Fiume limba italiană se validează în așa măsură, încât e limba de propunere în școalele medii de stat, nu puteți aștepta ca 3 milioane de Români și 2 milioane de Slovaci să se îndestulească cu mai puțin.

Eu cred, că nici Ungurul cel mai preocupat nu ne va putea învinui cu pretenziuni exagerate, atunci când noi nu cerem cu nimic mai mult ca cei douăzeci și cinci de mii de cetățeni. (Voci în stânga: Fiume are altă situație de drept public!) În privința dreptului public, dacă dvoastră considerați drept pedeacă atunci când cerem aceleas drepturi — faptul, că nu avem un loc deosebit în dreptul public, dacă dvoastră credeți, că avem lipsă de o stare specială de drept public, pentru ca să beneficiem și noi de egalitatea de drepturi, ei bine, ne vom nizu de aci înainte spre obținerea acelu loc deosebit în dreptul public, ca spre o condiție premergătoare posibilității de a ne putea exercia și noi drepturile. Dacă numai acela e năcazul, că beneficierea faptică de egalitate de drept e condiționată de o stare deosebită de drept public, atunci nu aveți decât să ne împingeți pe terenul unor revindocări de drept public.

Ugron Gábor: Naționalitățile nu formează corpus separat, ca orașul Fiume!

Dr. A. Vlad: În cadrul statului trebuie să ni se des toate drepturile, cari ne compet pe baza egalității de drept. De oarece însă văd și sunt convins, că întreaga dezvoltare nu e direcționată spre egalitatea de drept, ci chiar din contră, toate silințele se îndreaptă într'acolo, ca nedreptățile cu întregul lor sistem să se inarticuleze în lege, și fiindcă vedem că guvernul e așa zicând o adevărată pedeacă pentru dezvoltarea modernă a statului și suntem convinși, că nici odată și sub nici un guvern libertatea convingerii nu a fost atât de mult prigonită, ca sub guvernul actual, fiindcă se poate dovedi cu date concrete, că în cele două luni de oblaudire din urmă s'au înscenat mai multe procese politice decât în întreaga epocă și sub întregul sistem de guvernare a lui Bach, fiindcă — după cum am zis — din cauzele acestea am cea mai mare neîncredere față de guvern — sunt silit a nu-i da sprijinul recerut pentru obținerea bugetului.

Dela conferențele învățătoresți.

Tractul Cluj-Unguraș.

În zilele de 17 și 18 Aprilie v. c. s'au ținut în întreaga arhidieceza conferențele anuale învățătoresți. Învățătorii din tractele protopresbiterale Cluj și Unguraș s'au adunat în anul acesta în comuna Șomeșfalău de lângă Cluj. Nu trebuie să amintesc necesitatea acestor întruniri, fiind ea în deoște cunoscută, nici să vorbesc de însemnătatea lor, fiind această chestiune destul de clară pentru cetitorii acestui ziar.

Joi în 17 Aprilie învățătorii din aceste tracte aproape toți la ora 8 a. m., în frunte cu dl comisar consistorial Aurel Ciorteș, profesor la Brașov, au luat parte la slujba dumnezească împreună cu invocarea Duhului Sfânt și la parastasul săvârșit pentru odihna repausărilor Arhiepiscopi și Metropoliți Andrei și Miron, precum și pentru învățătorii repausați din aceste tracte. Aceste sfinte slujbe au fost săvârșite cu demnitate și pietatea cuvenită, prin dl protopresbiter al Clujului Tulnu Roșescu și parohii Teodor Ciorteș din Cojocna și Ioan Dămian din loc.

Ședința I.

La ora 11 a. m. în prezența dlui protopresbiter, a dlor parohi T. Ciorteș și I. Dămian, a reprezentanților administrativi, pretorele Boga Iul și notarul local Tokaj, a unui public ales și numărări țărani din această comună, dl comisar printr'o frumoasă și mișcătoare vorbire între aplausele asistenților declară conferența de deschisă. În această vorbire dl comisar accentuând rolul conferențelor pentru învățătorii, trece și arată cu multă cunoștință de cauză în ce consistă activitatea extra-școlară a învățătorului, necesitatea ei, precum și modul în care să se practice.

Învățătorul, — câtă vreme raportul dintre el și sâteni nu este un contract formal, nu trebuie să-și mărginească activitatea între 4 păreți ai școlii la înarmarea intelectuală a tinerelor generații, ci intrând în mijlocul poporului să întemeieze aici școala celor mulți. Să-i pregătească prin conferențe și prelegeri populare în grădinarit, stapărit, cultivarea vermicilor de mătasă, să întemeieze coruri bisericești, cercuri culturale ori șezători satești, să aranjeze d ferite producțiuni, căci atunci poporul nostru, convingându-se bine de rostul și însemnătatea școlii, mai cu dragă inimă își va da obolul pentru susținerea școlii și a învățătorului.

Învățătorul I. Frâncu în calde cuvinte mulțamește în numele învățătorimeii pentru frumoasele cuvinte și sfaturi, ce dl comisar a dat învățătorilor.

Se urmează apoi la constituirea biroului, alegându-se notari învățătorii Vasile Păltinean și Petru Bura.

Între aplausele celor prezenți Dl protopresbiter T. Roșescu propune, ca să se exprime *Eccelenței Sale I. Preosfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit Ioan* sentimentele de alipire, iubire și venerațiune ale învățătorimeii întrunite în conferență prin o telegramă.

Intrându-se în program se pune la ordinea zilei disertația: „Ce cariere să recomandăm fiilor poporului nostru?” lucrată de V. Păltinean. Tema a ținut aproape o oră și a propunerea dlui comisar disertantului i se votează mulțamită protocolară. Se da apoi spre cenzurare membrilor I. Frâncu și I. Șiller, cari au propus tipărirea disertațiunei.

Fiind ora înaintată, ședința s'a ridicat, ear membrii conferenței s'au întrunit la prânzul comun luat în localul berăriei din Șomeșfalău. La masă firește n'au lipsit nici toastele. Au toastat: Dl comisar pentru I. Preasfinția Sa Arhiepiscopul și Metropolitul nostru Ioan. Dl protopresbiter T. Roșescu pentru dl comisar, părintele T. Ciorteș pentru reprezentanții administrației, învățătorul Albui pentru dl protopresbiter, învățătorul I. Șiller pentru părintele Ciorteș și notarul local pentru învățătorimeia prezentă.

Ședința II.

În ședința a doua s'a cetit și discutat tema dată spre lucrare din partea Prea Ven. Consistoriu: „Care e metoda cel mai potrivită pentru însușirea adulților în scriere și citire?” lucrată de învăț. I. Magiar, din Geaca, care s'a declarat pentru *metodul scrip-tologic*. Pentru acest metod au pledat și învățătorii I. Frâncu, I. Biji și V. Ciuca, ear Petru Bura pentru *metodul fonomic*, care în esență nu e decât metoda scrip-tologică. La propunerea lui V. Păltinean, care s'a și primit, s'a însărcinat fiecare învățător, ca până la conferența anului următor fiecare învățător să experimenteze pe lângă metodele amintite mai sus cu adulții încă și metoda *analitic-sintetică* și metoda lui Gábel, întrebunțat în armată,

S'a pus la ordinea zilei apoi a treia disertație avută în programul conferenței: „Influența cântărilor asupra elevilor” — lucrată de inv. A. Todoruf dia Butene. Impartind cântările în bisericești și naționale, arată destul de temeinic ce influență au ele intru dezvoltarea și întărirea sentimentului religios-moral și a celui național. După părerea subscrisului, ca tema să fie completă, ar fi trebuit să se arate și însemnătatea muzicii în general pentru învățământ și pentru cultivarea sentimentului estetic, dat fiind, că în multe țări și la noi acum se dă o deosebită atențiune instruițiunii cântărilor și muzicii. Vorbind învățătorii I. Frâncu, I. Șiller și G. Toader, disertația se declară de succasă.

Tot în această ședință mai fiind vreme s'a luat și lecția practică din limba română cu an. I de școală: „Tractarea cuvântului normal „cucui”, predată prin învățătorul V. Roșca, care după o discuțiune vie s'a declarat succasă. La ora 6 și 1 s'fârșește ședința s'a ridicat, anunțându-se ședința a III-a pe ziua următoare la ora 8 a. m.

Ședința III.

Ședința aceasta a fost rezervată exclusiv lecțiilor practice. Aproape la fiecare lecție s'au ivit vii discuțiuni cu privire la metodă și modul de predare, ceea ce dovedește, că aceste lecții pot aduce un folos real învățătorului, dar nu trebuie să perdem din vedere, că folosul lor se micșorează prin aceea, că materialul până în vremea tinereii conferențelor e aproape întreg prelucrat și dexteritatea învățătorului prelegător nu se poate judeca după cuviință.

Lecția din l. ungurească „Vonal, e-gyenes, görbe”, predată de învățătorul I. Biji cu mult tact a fost declarată de succasă.

Bine au fost predăte și lecțiile practice: „Scăderea în cadrul numerilor 1—70” cu anul II de școală de inv. Petru Buza; Lecția din geografie cu anul IV de școală: „Suprafața, apele, clima și productul ținutului dintre Dunăre și Drava”, de V. Nassa, lecția din religione cu an III de școală: „Slăbănogul din Capernaum”, cari după o discuțiune la care au luat parte aproape toți învățătorii au fost declarate de succese.

Lecția din fizică cu an. V de școală, lipsind la școala din loc acest despărțământ s'a citit, iar ca lucrare tema: „Apăsarea aerului” de dra Ana Marinca, a fost declarată de succasă, neputându-se judeca și predarea.

Fiind încă timp, dl comisar a rugat să se anunțe careva dintre învățători, ca să predă o lecție din religione, din materialul prescripș pentru an. IV cu anul al III-lea de școală. S'a anunțat învățătorul Ioan Frâncu, care a predat foarte bine lecția: „Slăbănogul din Capernaum”. Prelegerea a fost interesantă, învățătorul a ținut încontinuu încordată atențiunea elevilor și interesul lor, — și s'a deosebit această lecțiune și prin vioiciunea predării. După o scurtă discuție prelegătorului i-se votează mulțămită, iar lecția a fost declarată de deplin succasă.

La ora 12¼ din zi ședința se ridică și se anunță ședința proximă la ora 2¼ p. m.

Ședința IV.

În ședința aceasta s'au prezentat rapoartele diferitelor comisii. Raportul comisiei permanente despre starea învățământului în tractul Unguraș a fost interesant. Din el ne-am convins, cumcă învățământul în școlile noastre din acest tract se urmează normal, iar datele statistice în ce privește cercetarea școlărilor în anul 1907 ne au arătat o creștere de 2% față de anul 1906. Păcat, că membrii comisiei din tractul Cluj, din cauze mai mult sau mai puțin scuzabile, nu și-au putut prezenta raportul.

Asemenea a raportat învățătorul I. Biji despre cărțile didactice, arătând cari ar fi cele mai bune manuale din câte le avem, precum și lipsa de cărți și manuale pe unele terene ale învățământului, de ex. muzica. Conferența și-a exprimat dorința, ca Preven. Consistoriu să însărcineze pe unul dintre profesorii de muzică dela seminar cu întocmirea unui manual corăspunzător cerințelor moderne ale învățământului muzicii în școală.

S'au ales membrii comisiei permanente și membrii verificatori ai protocolului ședinței ultime, căci protocoalele ședințelor I—III s'au verificat de plenu conferenței. S'a stabilit locul unde se va ține conferența anului viitor, alegându-se comuna Unguraș din tractul cu acelaș nume.

Locul de frunte în ședința aceasta însă îl ocupă propunerile, cari au o deosebită importanță. Învățătorul G. Toader propune să se ceară Preaven. Consistor reînființarea revistei: „Vatra Școlară”, și fiindcă această publicațiune de foarte mare interes pentru învățătorime a încetat din

negligența acesteia, să nu se mai aboneze ca în trecut din partea învățătorului, ci epitropia parohială să solvească din salariul învățătorului prețul abonamentului administrațiunei revistei. Așa poate că s'ar pune capăt faptului destul de trist, că învățătorimea nu părtinește și nu susține o revistă, care când nu a avut o a cerut-o, iar când o are nu o susține.

Învățătorul I. Șiller a propus introducerea testimoniilor simestrale, prin cari părinții să se încunoștințeze despre progresul elevilor.

De o deosebită importanță sunt propunerile învățătorului I. Frâncu pentru scrierea monografiilor școlărilor noastre și pentru introducerea la conferență a examenului didactic. Cea dintâi, întrucât nu știm câte școle vom putea susține pe viitor, are o importanță istorică culturală și ar fi un păcat dacă am lăsa să se pierdă urmele existenței școlărilor noastre. Cea de a doua are o importanță deosebită didactică, căci valoarea lecțiilor practice se micșorează prin aceea, că materialul e prelucrat până în vremea conferențelor, iar din examenul didactic ar putea fiecare învățător să se convingă despre metoda și despre gradul în care elevii au priceput și și-au însușit materialul prelucrat. S'ar putea stabili astfel cu ce capital de cunoștințe poate să ese copilul din școala populară și cum ar ști să le aplice în viață.

Învățătorul Vas. Păltinean a propus să se ceară Preaven. Consistor ca să dea catehizația în școlile populare preoțimeii noastre, având aceasta o deosebită importanță în ce privește ridicarea morală-religioasă a satelor. Nu numai fiindcă propunerea religiei cade în mână unui om de specialitate și să mai ușurează și învățătorul, ci este o continuitate în propunerea materialului religiei, începând din frageda pruncie până la groapă.

Este o unitate de vederi, o unitate în mersul ideilor, începând cu catehizația pruncilor în școală și continuând cu predica în biserică. Acest lucru n'ar trebui să rămână un „pium desiderium”, ci preoțimea însăși, fără ordine mai înalte, în vederea împlinirii cât mai acurate a sublimiei ei chemări, din propriul îndemnul sufletesc să facă aceasta, căci ei îi sună cuvintele Mântuitorului: „Mergând învățați toate popoarele”...

Tot același propune întemeierea „șezătorilor satești” și a satelor de lectură, pentru ridicarea culturală a sateanului.

Dl comisar a făcut mai în urmă o propunere de mare importanță: împărțirea materialului de învățământ pe săptămâni. Fiecare învățător să și-l lucre separat, iar comisia permanentă din aceste planuri va alcătui unul, alegând tot ce e bun în aceste planuri și-l va prezenta conferenței spre aprobare. Tot comisia permanentă în cadrul raportului despre mersul învățământului va raporta și despre pașii ce au făcut învățătorii pentru îndeplinirea ideilor cuprinse în propunerea despre șezătorile satești a lui Vas. Păltinean.

Toate propunerile amintite mai sus au fost primite de conferență.

Exhaustat fiind programul, dl comisar mulțamește învățătorime pentru zelul ce l-au arătat, mulțamește dlui subinspector Balogh Sándor — care a luat parte la ședința din urmă — reprezentanților administrației, oaspeților prezenți, și între aplause declară conferența de închisă. Învățătorul I. Șiller mulțamește în numele învățătorime dlui comisar pentru bunele sfaturi și îndrumări ce în decursul ședințelor conferenței a dat învățătorilor.

Cu aceasta conferența s'a sfârșit și fiecare s'a reîntors la vatra sa.

V. Păltinean.

Programa

examenelor publice dela școala civilă de fete a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, la finea anului școlar, e următoarea:

Luni în 22 Iunie: a) înainte de amiază: dela 8—11 ore Religionea cu toate clasele civile, dela 11—12 ore Limba franceză, cl. IV. b) după amiază: dela 3—6 ore cl. I civilă, din studiile: Limba română, Limba maghiară și Limba germană.

Marti în 23 Iunie: a) înainte de amiază: dela 8—11 ore clasa III civilă, din studiile: Istoria universală, Limba maghiară și Chemia. b) după amiază: dela 3—6 ore cl. II civilă, din studiile: Limba maghiară, Geografia și Limba germană.

Mercuri în 24 Iunie: a) înainte de amiază: dela 8—11 ore cl. IV civilă din studiile: Limba maghiară, Istoria patriei, Aritmetica și Limba română. b) după amiază: dela 3—6 ore Muzica instrumentală (piano, violină) cu elevele din clasa I și II civilă.

Joi în 25 Iunie: a) după amiază: dela 3—6 ore Muzica vocală și instrumentală (piano, violină) cu elevele din clasa III și IV civilă.

Duminică în 28 Iunie: a) înainte de amiază: dela 11—12 ore Încheierea solemnă a anului școlar și distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână, de caligrafie și desen, sunt espuse în decursul examenelor într-una din salele institutului.

Diracțiunea.

NOTĂȚI.

Înbileni Monarhului. Din prilejul iubileului de 60 de ani de domnie a Maiestății Sale vor fi decorate și distinse șase mii de persoane. Listele sunt aproape gata. Intențiunile Maiestății Sale sunt, ca împărțirea de decorațiuni și distincții să se facă în 18 August, ziua nașterii Maiestății Sale. Tot pe atunci se așteaptă și o amnestie generală. Firește, toate acestea să refer la cei din — Austria.

Reuniunea română de muzică din Sibiu a fixat ordinea festivităților aranjate din incidentul împlinirii a lor 25 de ani dela moartea compozitorului român Ciprian Porumbescu în următorul mod:

Luni, 2/17 Iunie: la 10 ore a. m. parastas în catedrală, iar la 11 ore a. m. Mătinu în sala dela Gesellschaftshaus. Intrarea liberă.

Seara în aceeași zi reprezentație teatrală în teatrul orașenesc din Sibiu.

Marti, 3/18 Iunie și Joi, 5/20 Iunie seara se va repeți reprezentația teatrală de Luni.

Biletele se vând pentru membrii Reuniunii Joi și Vineri până la orele 6 seara la „Albina” (cassarul Em. Vințeriu), iar pentru onor. public începând de Vineri dimineața în librăria arhidiecezană.

În seriile reprezentațiilor biletele se vând la cassa teatrului.

Serviciul militar. Ministrul de războiu din Franca a prezentat camerei din Paris un proiect de lege, în înțelesul căruia serviciul militar se introduce în mod obligator în toate școlile publice. Ceice primesc atestate bune în privința aceasta, să vor împărtași de anumite favoruri, când le va veni timpul să între la miliție.

Întâlnire de domnitori. Din Viena se dă știrea, că regele Edvard al Angliei va merge în 15 August la Ischl, pentru a face vizită Maiestății Sale Împăratului și Regelui nostru.

„Neamul Românesc”, numărul din urmă, a apărut ca număr festiv, în mărime de trei coale, cu un bogat cuprins, și anume, din prilejul inaugurării tipografiei proprii, în care se tipărește acum, instalată departe de sgomutul supărător al capitalei București și de zidurile palateelor mari, într-o modestă casă din târgul românesc Vălenii-de-Munte, în județul Prahovei. În numărul festiv e descrisă și sărbarea inaugurării tipografiei „Neamului Românesc”. Numărul se începe cu un remarcabil articol despre „Naționalism”, scris de domnul N. Iorga.

Hymen. Domnul Vasile Păltinean, absolvent de teologie și D-șoara Mărioara Troacă, își serbează cununia Duminecă în 28 Iunie n. 1908, în biserică gr. or. rom. din Cristurul Cernei.

Ninsoare. În Petersburg a căzut în 6 Iunie o zăpadă groasă, de câteva degete, după care a urmat frig și ghiață, ca și iarna. Toate sămănăturile au fost nimicite.

Universitate italiană în Austria. În curând se va dezbate în reichsrathul austriac propunerea, acceptată și din partea guvernului, de a se înființa o facultate de drepturi, cu limba de propunere italiană, pe lângă universitatea dela Viena. Italienii din Austria nu sunt însă mulțumiți numai cu atâta, ci cer să li-se facă o universitate completă, în Triest, considerând deocamdată facultatea de drept promisă numai ca un pas sigur, care duce la realizarea dorinței lor. Fericiți — Austriaci!

Congresul funcționarilor de bănci. În Debrin s'a ținut Duminecă un congres al funcționarilor dela institutele de bani din țară, la care a fost reprezentată și banca „Albina” din Sibiu prin domnii Constantin Pop și Dr. Demetriu Ștefan. Scopul congresului a fost, crearea unui institut independent de ajutorare și de pensie. Congresul a decurs în ordine.

Congresul antiduelist. Sâmbătă și-a terminat lucrările congresul internațional al antidueliștilor, întrunit în Budapesta. S'a ales un comitet central, cu sediul în Budapesta, care va hotărâ unde să se țină proximal congres de natura aceasta.

În sala de audiență. Un măsur cu numele Csukay a fost primit Vineri sara în audiență din partea secretarului de stat Szterényi din ministerul de comunicațiune, căruia i-s'a plăns, că casele de amanetare din Pesta iau prea mari interese și ruinează poporul. După terminarea audienței, Csukay a scos apoi revolverul din buzunar și s'a împușcat în pânțec. A fost dus la spital, unde e bine îngrijit și probabil va fi vindecat. S'a constatat, că nu e tocmai normal la minte.

Vinul e beutură sănătoasă. În cercul medicilor din Paris s'a discutat chestia, dacă e recomandabil vinul, ca beutură, ori nu? Și pe baze științifice s'a stabilit, că vinul are influență bună asupra stomacului, încălzește, desinfeciază și omoară mai multe soiuri de baceile. S'a luat deci hotărâre, că vinul e beutură sănătoasă și se recomandă tuturor, însă numai în cantități mici, câte jumătate litră la zi și mestecat cu apă.

Pentru trei iubiți prietini răposai. În numărul precedent al „Telegr. Român” s'a publicat sub acest titlu între răposaii prietini pentru cari dl Victor Tordășianu a contribuit cu 10 cor., numele Drului Petru Todescu, în loc de Dr. Petru Todorescu, fost c. și r. medic de ștab milit. (Alba-Iulia), ceea ce prin aceasta se rectifică.

E interesant anunțul de noroc a lui S. Heckscher senr. Hamburg din numărul acesta al foii noastre. Această casă și-a câștigat un renume bun prin solvirea promptă și discretă a sumelor câștigate, atât aici, cât și în împrejurime, încât pe oricine îi facem atent asupra anunțului de pe pagina ultimă a acestui ziar.

Cărți și reviste.

„Revista Teologică” numărul 5 pe luna Maiu, a apărut cu următorul cuprins: *Omagiu* (Metropolitului Ioan Mețianu) de Dr. G. Proca, Metropolitul Andreiu, de D. Cunjan. Alte articole de: Gruia, Dr. Nicolae Bălan, Aurel C. Popovici și Achim Scriban. Predici. Morala faptelor (articol polemic) de Dr. Nicol. Bălan. Tipicul. Abonamentul 7 coroane la an.

Publicațiune.

Aducem la cunoștința obștei noastre, că pe temeiul art. de lege XII G. A. din 1894 despre agricultură și poliția de câmp:

1. Fiecare proprietar de pământ ori arândăș este îndatorat a estirpa (a nimici) de pe proprietățile sale așa numiți mărăcini sărbești înainte de a înflori, iar mătasa de trifoi îndată la ivirea ei.

2. Semănța de trifoi și de lătnă, înainte de a se fi curățit temeinic de mătasa, nu este permis să se pună în vânzare.

Cu supraveghierea executării acestor dispozițiuni sunt încredințate organele poliției de câmp, cari amăsurat \$-ului 95 (eventual \$ 94 lit. K) al art. de lege XII G. A. d'n 1894, pedepsește cu bani ori cu arest (închisoare) corăspunzător pe cei ce n'ar lua în socotină orândueile de sus.

Sibiu, 9 Iunie 1908.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu.”

Pant. Lucuța
prez.

Vic. Tordășianu
secretar.

Din public.†)

Mulțămite publice.

În 22 Maiu st. v. la „Înălțarea Domnului” s'a ținut maiialul elevilor dela școala gr. or. română din opidul montan Zlagna.

Succesul, atât moral, cât și material, a fost deplin mulțamitor. S'au încasat 87 cor. 24 fil. Spesele au fost 56 cor. 70 fil. a rămas un venit curat de 30 cor. 64 fil. care sumă în favorul bibliotecii școlare s'a depus la institutul „Zlăgneana” spre fructificare.

Aduc și pe calea aceasta mulțămite călduroase tuturor acelor, cari cu obolul lor au binevoit a contribui pentru întărirea bibliotecii noastre. „Fiește-care, precum să îndură cu inima, nu dintru părere de rău, sau de silă: ca pe dătorul de bună voie iubește Dumnezeu.” Pavel, către Corinteni. II. 9—6.

Zlagna, 24 Maiu st. v. 1908.

Partenie Duca
învățător.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 1165/1908.

[134] 1-1

Aviz!

Târgul de primăvară al comunei Săliște să va ține: **Joi în 11 Iunie st. n. și Vineri în 12 Iunie st. n. târg de vite.**

Luni în 15 Iunie st. n. (a doua zi de Rusalii) târg de mărfuri.

Primăria comunei.

Sz. 1670/1908.

[135] 1-2

Arverési hirdetmény.

Szebenvármegyei Láz község elad a „Coasta-rea” nevű erdőreszből 360 k. hold területen található, mintegy 2536 m² re becsült tölgyfa (melyből 761 m² haszonfa 1522 m² tűzifa és 253 m² ág és galyfa) nyilvános szóbeli árverésen f. évi **julius hó 4-ik napján** d. u. 3 órakor Láz község irodájában.

Kikiáltási ár, melyen alul a fa nem adatik el 11668 kor azaz: Tizenegyezer hatszáz hatvannyolc korona.

Bánatpénz 1167 korona.

Zárt írásbeli ajánlatok melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák hogy árverező magát az árverési feltételeknek aláveti a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjára Láz község irodájában és a székszebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál betekintheők.

Szászsebes, 1908 évi június 4-én.

A járási főszolgabíró:

Hanner.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **conducător-șef** la tipografia și librăria diecezană din Caransebeș pe lângă salariu anual de 2400 cor.

Dela reflectanți se cere:

1. să fie neguțători, respective se poșadă cunoștințele și praxa recerută pentru a putea conduce numitul stabiliment;

2. să cunoască pe deplin limba română, maghiară și germană;

3. să producă estras de botez și eventuale atestate școlare și de serviciu.

Preferiți vor fi cei care au absolvat școala comercială, precum și cei versați în ale tipografiei și librăriei.

Petițiunile au se încurgă la subsemnatul Consistoriu până inclusive **25 Iunie st. n. 1908.**

Caransebeș, din ședința consistorială ținută în 17 Maiu 1908.

Consistoriul diecezei gr.-or. române a Caransebeșului.

Nr. 86/1908.

[130] 3-3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu arhidiecezan Nr. 7098 Scol. din 27 Iulie 1906 să dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende zidirea școlii ortodox române din **Cupșeni** (Kupsfalva).

Licitațiunea să va ține în ziua de **4/17 Iunie 1908** în cancelaria oficiului parohial, după serviciul divin. Prețul de strigare e **3813 cor. 19 fil.** afară de materialul de lipsă brut năsip, peatră, cărămidă, var, lemnul de brad și sindila de lipsă, toate aceste sunt aduse la locul de zidire.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10% după prețul de strigare. Comitetului îi stă în drept a concredre cu lucrarea pe acel reflectant, în care va avea mai multă încredere dintre minus oferanți. Planul și preliminarul de spese și toate condițiunile să pot vedea la oficiul parohial din Cupșeni, în oarele oficioase.

Intreprinzătorul nu are drept a pretinde diurne și spese de călătorie.

Cupșeni, (Kupsfalva), în 3 Mai 1908 stilul vechiu.

Comitetul parohial:

Augustin Cupșa par., prez. com. parohial. **Gregorin Pinte** not. al comitetului.

Nr. 295/1908.

Vidi:

Vasilie Duma

protopresb.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . . . C 3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua) . . . " 1-60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II " 2.—
Carte de cetire a II a . . . " —50
Noul Abecdar edit. II-a . . . " —40
Călăuza noului Abecdar . . . " —20
Dr. Daniil P. Barciannu. Vieța și activitatea lui . . . " —50
Lecții de psihologie . . . " 1-20
" de didactică . . . " 2-40
" Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Stofe veritabile de Brünn

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3-10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane
--	--

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20.—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru turiști, camgaru de mătășă etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricii de pânză, bine cunoscut ea reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantajul mușterilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof in locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de (48) 28-40 tot proaspătă.

Căștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Căștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 24 Iunie.

Invitare la participarea Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marelui loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebuie câștigate!

Căștigurile principale ale acestei loterii cu privilegii sunt următoarele: Cel mai mare câștig este în cazul cel mai norocos de 600,000 M.

1 Premiu à 300,000 Mărci.

1 " " 200,000 "

1 " " 60,000 "

1 " " 50,000 "

1 " " 45,000 "

1 " " 40,000 "

1 " " 35,000 "

1 " " 30,000 "

1 Câștig " 100,000 "

1 " " 60,000 "

1 " " 50,000 "

1 " " 40,000 "

1 " " 30,000 "

7 Câștiguri " 20,000 "

1 Câștig " 15,000 "

11 Câștiguri " 10,000 "

46 " " 5,000 "

103 " " 3,000 "

163 " " 2,000 "

539 " " 1,000 "

693 " " 300 "

181 " " 200 "

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 căștiguri și 8 premii, așa încât aproape jumătate din toate losurile trebuie să câștige.

Cel mai mare câștig de cl. I. este în cazul cel mai norocos de 50,000 m., se urcă în cl. II-a la 55,000 m., în cl. III-a la 60,000 m., în cl. IV-a la 65,000 m., în cl. V-a la 70,000 m., în cl. VI-a la 80,000 m., în cl. VII-a la 600,000 m.

Pentru cl. I. a cărei tragere s'a stabilit oficios pe **24 Iunie** costă

losul original întreg . . . Cor. 7.—

losul original de jumătate " 3.50

losul original de un sfert " 1.75

Depunerile pentru clasele următoare, precum și conspectul exact al căștigurilor se pot vedea din planul de loterie oficios, provăzută cu emblema statului, care la cerere îl trimite gratis și franco.

Fiecare dintre participanți primește dela mine imediat după tragere lista oficioasă.

Plătirea și trimiterea căștigurilor se face din partea mea direct interesatului în cauză prompt și sub cea mai strictă discrețiune.

Comandă rog a se face prin mandat postal sau și prin ramburs.

Adresați-Vă cu comanda din cauza tragerii apropiate, cel mult până la

24 Iunie

cu toată încrederea la (88) 3-6

Samuel Heckscher senr.

Bankgeschäft in Hamburg.

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ

Stațiune de tren, poștă, telegraf și telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Maiu — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă, boale de femei, suferințe de beșică și rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părților de mistuire și escrețiune, gălbănare, anemie, scrofuloasă și boale englezești, slăbiciuni generale și boli cronice la părțile genitale femești. Izvor acid carbonic de sare și fier.

Prospect trimite

Directiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaș

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală și chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial și puțin folositor.

Serviciu solid și conștientios.

Adresa telegrafică: **MUSCHONG, BUZIÁSFÜRDŐ.**

Telefon interurban Nr. 18.

(286) 46-100

Telefon interurban Nr. 18.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 13-40

Cea mai renumită bere

din

fabrica de bere alui **Anton Dreher A. G.** în **Köbánya** (Steinbruch)

se recomandă cu inziștență P. T. Public.

Se poate procura în cele mai bune prăvălii.

Depositol principal se află la

M. Samuel Rubinstein,

[76] 78—

Sibiu — Nagyszeben.

Dela Librăria arhidiecezană Sibiu

se pot procura următoarele tipărituri școlare:

Date statistice pentru senatul școlar, coala	—10	Protocol de prim'ire, coala	—06
Date statistice școlare, coala	—06	" " " 25 coale leg.	2-20
Conspect despre salariul solvit de comuna bisericească, coala	—06	" " " 50 " "	4-50
Foaie de emolumente, coala	—06	" " " clasificății coala	—06
Protocol de venite, coala	—06	" " " 15 coale leg.	1-40
Date statistice școlare pentru protopresbiteri A.: In general	—12	" " " 20 " "	1-80
Date statistice școlare pentru protopresbiteri B.: In special	—12	" " " 25 " "	2-20
		" " " 50 " "	4-50
		" " " inspecție, coala	—04
		" " " 15 coale leg.	1-10
		Cronică școlară, coala	—04
		" " " 50 coale leg.	3-—

Toate aceste tipărituri sunt compuse în înțelesul legii nouă școlare.

Afară de acestea se mai pot procura dela numita librărie și următoarele cărți:

Adam I., Năzuinți, novele	1-50	Maupassant, O viață	2-—
Biblioteca pentru toți 335 numeri à	—30	Payot I., Educația voinței	1-50
Brediceanu T. Vioarele, vals pentru piano	2-—	Pușcariu I. cav. de, Fragmente istorice despre boerii din țara Făgărașului IV.	5 20
Caragiale, Nuvele și povestiri	1-50	Preotul Petrov, Pe urmele lui Christos, roman vol. I.	2-—
" Momente	2-—	Sadoveanu M., Insemnările lui Nicolai Manea	2-—
" Teatru	2-—	Sadoveanu M., O istorie de demult	2-—
Cuza, Naționalitatea în artă	1-50	Sandu Aldea, Pe drumul Bărăganului	1-50
Dictionarul limbii române publicat de Academia română (apare în fascicule)	60-—	Tabloul lui Mihai Viteazul	1-50
Dumbravă B., Haiducul	2-—	Bustul lui Eminescu frumos lucrat, 22 cm. înălțime	4-60
Iosif St. O., Zorile, dramă istorică în versuri	1-—	Hodoș C., Martirii	1-50
Iosif Anghel, Legenda funigieilor, poem dramatic în versuri	1-—		
Ispirescu, Poveștile unchiaș. sfătos	1-50		